

A KATONAI LOGISZTIKAI BIZTOSÍTÁS GYAKORLATA

A POLGÁRI ÉS KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Jároscsák Miklós¹

*A folyóirat előző számában közölt írásom folytatásaként a polgári-katonai együttműködés aktuális kérdéseivel, elsősorban a védelmi igazgatás és a honvédelmi ágazat kapcsolatával foglalkozom. Kiinduló alapként szeretném lerögzíteni, hogy a honvédelem korábban és ma sem a katonai feladatok kizárólagos végrehajtásáról szól, bár ismerünk ilyen nézeteket is. Hatályban lévő honvédelmi törvényünk és a hozzá kapcsolódó jogszabályok pontosan kifejezik, hogy a „**honvédelem nemzeti ügy**”, amelyben a szövetséges és nemzeti katonai erőkön kívül meghatározó szerepe van a társadalomnak, azon belül az állam- és közigazgatás szerveinek, a nemzetgazdaság szereplőinek és a lakosság különböző honvédelmi kötelezettségeiben (hadkötelezettség, polgári védelmi kötelezettség, honvédelmi munkakötelezettség) érintett részének.*

„A honvédelem nemzeti ügy”

*A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi
CV. Törvény 1. § alapján*

^{1 1} Dr. Jároscsák Miklós nyá. ezredes, HM Védelmi Hivatal főigazgató-helyettes, köztisztviselő.

A honvédelem egymással kölcsönös összefüggésben lévő feladatainak eredményes és költséghatékony előkészítése egyetlen területen sem nélkülözheti a katonai és polgári együttműködést. Ezt az **együttműködést a védelmi igazgatás rendszere** foglalja keretbe, ahol a **feladatok és a szervezetek oldaláról** egyaránt érdemes és szükséges áttekinteni közös tevékenységeinket.

I.

Az ország fegyveres védelmének előkészítése

Az ország külső fegyveres támadás elleni védelmére folyamatosan készülnünk kell annak ellenére is, hogy ezirányú fenyegetettséggel hosszabb távon sem számolunk. A Magyar Köztársaság Alkotmányában az ország függetlenségének, szuverenitásának és területi épségének megőrzése azonban a honvédelemben részt vevők teljes körét kötelezi arra, hogy az ehhez szükséges katonai és civil képességeket kifejlessze, illetve fenntartsa. Ennek konkrét megvalósulási formája a **védelmi felkészítésben** ölt testet.

A védelmi felkészítés országvédelem területén a következő feladatokban van szükség a polgári szféra bevonására:

1. Hadkötelezettség visszaállításának előkészítése

Ezen a területen tekintettel kell lenni arra, hogy a hadkötelezettség Megelőző Védelmi Helyzet és Rendkívüli Állapot kihirdetésekor visszaállításra kerül. Az említett két alkotmányos minősített időszak bevezetésére *külső fegyveres támadás veszélye esetén*, illetve *szövetségi kötelezettségeink teljesítése* érdekében kerülhet sor.

A hadkötelezettség visszaállításának előkészítése a *katonai igazgatási szervek* és a *centrális alárendeltségben működő védelmi igazgatási szervek* együttes tevékenységét igényli, valamint az állampolgárok konstruktív, jogkövető magatartását feltételezi. A közös napi együttműködés gyakorlatában *egészen a jegyzőig lemenően* az állampolgárok tájékoztató-, bejelentési-, megjelenési kötelezettségeivel összefüggő tervezési, szervezési és nyilvántartási feladatokat kell ellátni. Ezen tevékenységi kör aktualitása folyamatosan fennáll.

Úgy ítélem meg, hogy ebben a körben beszámolhatok arról, hogy a Honvéd Vezérkar szintjén az elmúlt időszakban jelentős lépéseket tettünk meg a hadkötelezettség visszaállításához szükséges elvi alapok és tervezési kritériumok megerősítésére. Ez *általánosságban* azt jelenti, hogy a hadkötelezettség visszaállításához kötődő katonai igénytámasztás társadalmi és nemzetgazdasági vonzatai mára teljesen letisztultak, így az előkészítésben érintett védelmi igazgatási szervek a jövőben biztos alapokon folytathatják ezirányú tevékenységeiket.

A hadkötelezettség visszaállításához szorosan kapcsolódik és a jelenleg hatályos **honvédelmi törvény 36. §-ában foglalt** szolgálat alóli mentességgel összefüggésben van a *meghagyás* szabályozása. Ezen a területen a központi védelmi igazgatásnak elmaradásai vannak, amit a honvédelemben közreműködő szervekkel közösen mihamarabb pótolnunk kell, hiszen ez a kérdéskör leginkább területi és helyi szinteken érinti a lakosság és a gazdaság szereplőinek tevékenységét.

2. A Nemzeti Válságreagálási Intézkedési Rendszer országvédelemmel kapcsolatos elveinek alkalmazása

A NATO 2005. év őszen elfogadott **válságreagálási rendszerével (NCRS)** összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer *területi és helyi védelmi igazgatás* szintjén történő megismerése és alkalmazásának előkészítése a közeljövő aktuális feladatát képezi. Jelenleg a *megyei-, fővárosi*

védelmi bizottságok bevonásával kidolgozott válságkezelési alapidokumentumok véglegesítése a jogszabályalkotás *egyeztetési eljárás* folyamatában tart.

Ezen a területen *új feladatok jelennek meg* a katonai és a polgári szféra számára, de ezek az új feladatok nem ismeretlenek számunkra, hiszen a NATO által vezetett válságkezelési gyakorlatokon a *központi és területi védelmi igazgatási szervek közösen tevékenykedtek*, majd a tapasztalatokat *közösen* dolgozták fel. Ugyanakkor a védelmi felkészítés éves központi továbbképzéseiben, illetve információim szerint a *területi és helyi szintű törzsgyakorlásokon* a nemzeti válságreakálási intézkedési rendszer témája kiemelt napirendként szerepelt.

Arra kell felkészülnünk, hogy a *NATO 5. cikk szerinti* feladatokat a *szövetséggel összehangolt válságreakálási rendszerben* kell megoldanunk, ahol az országnak lehetősége van a válságreakálási intézkedések kezdeményezésére, bevezetésére, valamint bevezetés nélkül azokkal történő egyetértésre.

Itt szeretném jelezni – és a későbbiek során már nem térek ki a nemzeti válságreakálási intézkedési rendszer témakörére -, hogy a nemzeti válságreakálás jogszabály tervezete *tartalmazza a válság definícióját*, ami a legszélesebb értelemben átfogja a *katonai-*, illetve a *nem katonai jellegű* válsághelyzetek teljes spektrumát. Ennek megfelelően várhatóan már a közeljövőben *rendelkezni fogunk a NATO válságreakálási rendszerrel összehangban álló nemzeti intézkedési rendszer dokumentumával*.

Területi és helyi szinten a védelmi bizottságok szervezeti összetétele és működési rendje *szervesen illeszkedik a katonai- és más típusú válságok irányítási koncepciójába*, ami alapkövét és egyben garanciáját képezi az e téren jelentkező megelőzési, beavatkozási, valamint követmény-felszámolási feladatok sikeres teljesítésének.

3. Együttműködés a polgári veszélyhelyzeti tervezés területén

A **Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés** az ország védelmi felkészítésének egyik fontos területe, melynek fő célja **egyrészt** a nemzeti erőforrások biztosítása a **kollektív** védelemhez, továbbá a **vezetés-irányítás**, a **lakosság védelme**, az **anyagi javak** megóvásának biztosítása. Ide tartozik a **terrorizmus elleni küzdelem** és a **katasztrófa jellegű** események kezelésének **polgári támogatása**.

Másrészt a **Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés** keretében történik a **katonai képességek igénybevétele** a polgári szervek által megoldandó védelmi feladatok érdekében.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a **Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés** funkcionálisan az **egységes honvédelmi rendszer** integráns részét képezi, ami minden szempontból túlmutat a terület katasztrófa-központú megítélésén.

E téren a katonai és polgári együttműködést érintően olyan feladatok jelentkeznek, mint:

- a **Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés feladatrendszerének beillesztése** az egységes védelmi igazgatás rendszerébe, **átlátható** kapcsolatrendszer megteremtésével és a katonai (követelménytámasztó) oldal erősítésével;
- **polgári képességek összeállítása** és a katonai oldal részére történő átadása;
- **katonai képességek összeállítása** és a polgári szervek részére történő átadása.

Ezeket a közös feladatokat lebontva, a védelmi igazgatási szervekkel együtt kell tevékenykednünk a védelmi felkészítés előttünk álló időszakában.

4. A légiriasztás feladatainak végrehajtása

Az országvédelemhez kapcsolódó légiriasztási feladatokat, illetve azok végrehajtási rendjét és az abban közreműködő szervek tevékenységét **teljesen új jogszabály** tartalmazza. A légiriasztás elrendelésében, a jelzések továbbításában a katonai és polgári szervezeteknek egymásra épülő feladatai vannak.

Ezen a téren az előkészítés és a felkészülés, valamint a technikai feltételek biztosítása a **gyors és időbeni tevékenységek** végrehajtása érdekében meghatározó jelentőségű. Ehhez szorosan kapcsolódik a **területi és helyi védelmi igazgatási szervek** légiriasztás tárgyában kidolgozott **intézkedési terve**, ami tartalmazza mindazon feladatokat, amelyeket a **katonai és a polgári szféra** együttes tevékenysége útján lehet megvalósítani. A légiriasztás aktuális feladatait ma a **felkészítés** és a **feltételek megteremtése** jelenti.

5. A Befogadó Nemzeti Támogatás (BNT) előkészítése

A hatályos **honvédelmi törvényünk 1. §. (2) bekezdésében rögzíti**, hogy a Magyar Köztársaság nemzeti és szövetségi védelmi képességei fenntartásában és fejlesztésében többek mellett a szövetség segítségnyújtására, valamint a szövetséges fegyveres erők **együtműködésére** épít.

A befogadó nemzeti támogatás tipikusan azon területe az országvédelem előkészítésének és végrehajtásának, ahol az 1990-es évek eleje óta a **Délszláv-válság békés rendezése** folyamatában el nem évülő hagyományai vannak a polgári és a katonai együtműködésnek.

Ezen a területen példaértékű a **NATO** befogadó nemzeti támogatás dokumentumainak nemzeti adaptációja. A központi szervek mellett **első-sorban a területi védelmi igazgatási szervek** tevékenységében foglal el meghatározó helyet a szabályzatok, tervezési-módszertani útmutatások feldolgozása, alkalmazásuk előkészítése, ami területi szinten a befogadó nemzeti támogatás tárgyú **22. számú intézkedési tervben** jelenik meg.

A befogadó nemzeti támogatás országos kiterjedésű előkészítésének feladatait a **Honvédelmi Minisztérium** és a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** közösen irányítja. Ennek kapcsán elismerés illet valamennyi együtműködőt, a **Magyar Köztársaság Képesség Tervező Katalógusa** összeállításához, valamint a **Befogadó Nemzeti Támogatás Központi Adatbázis** létrehozásához nyújtott segítségéért.

A befogadó nemzeti támogatás **aktuális feladatait** ma a katonai és a polgári tervező szervek közötti együtműködés **erősítése**, a tervezési feladatok **begyakorlása**, továbbá a támogatás nyújtásához felhasználható humán és anyagi erőforrások **megőrzése** együttesen alkotják. Ezek mellett nem feledkezhetünk meg a külhoni feladatokat ellátó katonai kontingensekre irányuló támogatásról sem. A nemzetgazdaság számos területi, illetve helyi képviselője érintett a hazánktól különböző távolságban tevékenykedő állományunk ellátásában, a szükséges utánpótlások időbeni eljuttatásában.

6. Az ország területének hadműveleti célú előkészítése

A **Honvédelmi Törvény** végrehajtására kiadott **71/2006. kormányrendelet 44. §-a** szerint a honvédelmi felkészítés részeként az ország területének hadműveleti előkészítése átfogja mindazon feladatokat, amelyek biztosítják az államigazgatás működéséhez, az ország honvédelméhez és a szövetséges kötelezettségek teljesítéséhez szükséges feltétele-

ket. Ugyanakkor a Magyar Köztársaság *nemzeti biztonsági érdekeit érvényesíteni kell* a terület- és településrendezési elvek meghatározásakor, az infrastrukturális fejlesztési tervek kialakításakor.

Ezen a területen a katonai és a polgári szervek aktuális feladatát jelenti az *országvédelem stratégiai szempontjai* szerint az *új létesítések*, illetve a megszüntetések *tervezés* fázisában történő egyeztetése és az ezzel kapcsolatos kötelezettségek kölcsönös érvényesítése.

II.

A polgári-katonai együttműködés specifikus területei

Az ország külső fegyveres támadás elleni védelméhez kapcsolódó közös feladatok mellett a *honvédelem rendszerében* olyan együttműködést igénylő aktuális feladatok vannak jelen, mint a *terrorizmus elleni küzdelem*, a *kritikus* (vagy új szóhasználat szerint: létfontosságú) *infrastruktúra védelme*, a *nemzetgazdasági erőforrások védelmi célú igénybevételek tervezése*, a *rögzített ipari kapacitások fenntartása*, a *védelem stratégiai tartalékainak kialakítása*, valamint az ezekkel kapcsolatos *szabályozások* elvégzése.

Bár a felsorolt feladatok nem a honvédelmi tárca első helyi felelősségi körébe tartoznak, mégis szükségesnek tartom a *kritikus infrastruktúra védelem*, valamint a nemzetgazdasági *erőforrások védelmi célú igénybevétele területeire egy-egy gondolat erejéig kitérni*.

A kritikus infrastruktúra védelme terén a katonai és polgári szféra közös feladataként jelenik meg a NATO és az Európai Unió által kidolgozott és elfogadott programokhoz kapcsolódva a **Nemzeti Kritikus Infrastruktúra Védelem** programjának kidolgozása és a megfelelő szabályozás előkészítése. Ebben a munkában a területi védelmi igazgatási szervek tevékenyen részt vesznek és felkéréseink alapján a szükséges adatokat biztosítják a központi tervező szervek számára.

Katonai vonalon a Honvéd Vezérkar elvégezte az e területekhez kapcsolódó feladatait, amellyel összefüggő további tevékenységekben együttműködik az érintett polgári szervekkel.

III.

A nemzetgazdasági erőforrások védelmi célú igénybevételének előkészítése

*A nemzetgazdasági erőforrások védelmi célú igénybevételének tervezése a polgári szektorban valósul meg, amelyhez a honvédség igénytámasztó minőségében kapcsolódik. A honvédség minősített időszakos igényei és rögzített ipari kapacitás igényei a **biztosítás oldaláról** jelennek meg a védelmi igazgatási és a nemzetgazdasági szerveknél.*

Ezen a téren **közös feladatunk**, hogy egy reális alapokon nyugvó tervezési rendszert alakítsunk ki, amelynél már figyelembe vesszük a működő piaccgazdaság lehetőségeit.

A honvédség minősített időszakos igényei **mind struktúráját, mind mennyiségét tekintve** változtak, amit az érintettekkel közösen kialakítandó szabályozás kapcsán feltétlenül szükséges figyelembe venni. Igényeink kielégítésének tervezése során **a területi védelmi igazgatási szervek tiszteletet érdemlő munkát végeztek el.**

A nemzetgazdasági erőforrások védelmi célú igénybevételének egyik útja a **gazdasági és anyagi szolgáltatások** teljesítése. A **honvédel-**

mi törvény 35. §-a szerint, ha a honvédelem érdeke más módon nem, vagy nem megfelelő időben és aránytalanul nagy ráfordítással valósítható meg, akkor szolgáltatásokat kell igénybe venni. A honvédelemben közreműködő **katonai és rendvédelmi szervek** feladataik ellátásához a hadkiegészítő parancsnokságokon keresztül igényeket nyújtanak be. Az igénykielégítést – ami átfogja az ingó- és ingatlan vagyontárgyak meghatározott körét és a szolgáltató szektor lehetőségeit – **polgári és katonai együttműködés keretében** kell a nyilvántartásba venni és elő kell készíteni a megyei-, fővárosi védelmi bizottságok részére a kiutaló határozatokat.

A hadkiegészítő parancsnokok jelentései alapján a gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételének tervezése a **honvédelmi törvény végrehajtási rendelete II. fejezetében rögzített Szabályozás alapján**, az érintett polgári szervekkel szoros együttműködésben valósul meg.

IV.

Honvédelmi ágazati katasztrófavédelmi feladatok teljesítése

A honvédség alapfeladatai között a **honvédelmi törvény 70. §-a szerint** konkrétan szerepel a **katasztrófavédelmi feladatokhoz történő hozzájárulás**. A katasztrófavédelem területén a lakosság és az anyagi ja-

vak megóvása, szükség esetén mentése során mind a múltban, mind a jelenben számítani lehetett a *speciális katonai képességeket* megtestesítő honvédségi erők és eszközök igénybevételére. Ezen a téren a katonai és civil kapcsolatrendszer *különlegesen erős*, jól kiépített és szabályozott keretek között működik.

A honvédség katasztrófavédelmi rendszere minden szempontból *szervesen illeszkedik* az országos katasztrófavédelmi rendszerben funkcionáló szakmai területekhez, biztosítva ezáltal a különböző katasztrófa-helyzetekben a *gyors és hatékony beavatkozás* képességét, valamint az irányítás egységét. Ebben a körben úgy gondolom szükségtelen az elmúlt időszak konkrét katasztrófavédelmi tevékenységeire kitérni, hiszen még mindannyiunkban élénken élnek az ár- és belvízi védekezés, a madárinfluenza pandémia terjedésének megakadályozása és más veszélyhelyzetek közös kezelésének pozitív tapasztalatai.

A katasztrófavédelem területén *folyamatosan kiemelt figyelmet kell fordítani a felkészítésre* és az irányítási, együttműködési feladatok begyakorlására. Ezt a követelményt szem előtt tartva *időről-időre elvégezzük* a honvédelmi ágazati katasztrófavédelmi rendszer egyes elemeinek *tesztelését* és a polgári-katonai együttműködéssel megvalósítandó feladatok *összehangolását*. Katasztrófavédelmi képességeink bemutatására., valamint a bevont szervezetek gyakoroltatására szolgáló kiemelt felkészítési rendezvényeink közé tartozik a közelmúltban lezajlott „**Szöke Lavina**” gyakorlat, valamint a „**Bevetési Irány-2007**” keretében tervezett törzsgyakorlás.

A közös katasztrófavédelmi felkészítés folytatása mellett további aktuális feladatot jelent az *együttműködési területeken újszerűen felvetődő kérdések tisztázása*, valamint a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtása időszakában a beavatkozáshoz *szükséges és elégséges honvédségi igény* megfogalmazása, illetve az *igénylési út* pontosan szabályozott rendjének *betartása*. Mindezekkel együtt folyamatosan készen állunk a katasztrófavédelmi képességeinket megtestesítő erőink aktivizálására.

Polgári együttműködési viszonylatok

Záró gondolat

Cikkem második részében a katonai és polgári együttműködés leg-lényegesebb területein természetesen csak nagy vonalakban vázolhat-tam fel a közösen megoldandó, aktuális feladatainkat. Külön nem emel-hettem ki, hogy a honvédség kiképzési feladatai és napi működése során egyre bővülő kapcsolatrendszert ápol a közigazgatási szervekkel, a nem-zetgazdasági szervekkel és a lakossággal. Elég, ha itt arra gondolunk, hogy objektumaink jelentős részét polgári szervek működtetik és őrzik, valamint ellátási szükségleteink jelentős részét a nemzetgazdaság bizto-sítja számunkra.

A honvédség működésének napi gyakorlata is igazolja, hogy *ezer szállal kötődünk a polgári szférához* és szinte teljes egészében betago-zódtunk a társadalmi, gazdasági közegbe.

Napjaink gyakorlatában folyamatosan tapasztalhatjuk az egyre po-zitívabb társadalmi visszajelzéseket és a honvédség irányába kifejezésre juttatott tiszteletet, illetve megbecsülést.